

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Woning De Keukelaere-Brico in Gent

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gent, gegeven op 8 juni 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 22 mei 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Woning De Keukelaere-Brico aantoonst;

Overwegende dat Woning De Keukelaere-Brico als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De Woning De Keukelaere-Brico werd in 1916 ontworpen door architect Ernest Van Hamme (1856-1932) in opdracht van mevrouw Louise Adèle Brico della Santa-Trinitat, echtgenote van Georges De Keukelaere, een drukker uit Gent. De rijke interieurafwerking met luxueuze materialen is uitzonderlijk, gezien het pand werd opgericht in volle oorlogstijd. Het originele concept als stedelijke burgerwoning met tuin, de ruimteverdeling en interieurafwerking bleven tot in het kleinste detail bewaard. De zeer hoge mate van authenticiteit maken van deze woning een uitzonderlijke en zeldzame getuige van de wooncultuur van de vroeg 20ste-eeuwse burgerij. Als vroegste getuige van de riant burgerlijke architectuur aan de Krijgslaan in Gent maakt de Woning De Keukelaere-Brico deel uit van het verhaal van de urbanisering van de stationswijk Gent-Sint-Pieters die zich ontplooidde tijdens de late 19de en vroege 20ste eeuw. Het stedenbouwkundige verhaal van de Krijgslaan is nauw verbonden met de geschiedenis van de Wereldtentoonstelling van 1913, die een zeer bepalende rol heeft gespeeld in de Gentse stedenbouwkundige ontwikkeling. De ontwikkeling van de Krijgslaan, die met de bouw van de Woning De Keukelaere-Brico aanving, moet gezien worden als een belangrijke slotfase in de uitbouw van de elitaire stationswijk Gent-Sint-Pieters die hier vanaf de late 19de eeuw werd aangelegd. De locatie waarop de woning is gebouwd, namelijk op de plaats van het koffiehuis de Belvédère, een sinds lang verdwenen relict van de oorspronkelijke parkaanleg van het Citadelpark, ontleent aan de woning een bijkomende historische waarde. De naam 'Belvederelaan', die de Krijgslaan tijdens de Wereldtentoonstelling van 1913 kreeg, verwees hiernaar en benadrukt bovendien de uitzonderlijke ligging van deze boulevard op een bastion van de voormalige Hollandse citadel;

Overwegende dat Woning De Keukelaere-Brico als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De Woning De Keukelaere-Brico is een zeldzaam voorbeeld van burgerlijke architectuur, ontworpen door Ernest Van Hamme. Het betreft één van zijn meest vooruitstrevende ontwerpen en tevens een uitzonderlijk gaaf bewaard exemplaar. Ook binnen de toenmalige architecturale context gaat het om een zeer uitzonderlijk en kwaliteitsvol ontwerp. Deze Gentse architect-schrijnwerker verwierf vooral naambekendheid door enkele belangrijke restauraties in Gent die hij als lid van de Commissie voor Monumenten uitvoerde tijdens de aanloop naar de Wereldtentoonstelling van 1913. Van Hamme, vooral werkzaam in Gent en Oudenaarde, tekende in 1916 voor de bouwplannen en ontwierp een voornaam burgerhuis dat de status van de opdrachtgever veruitwendigt. De grote ontvangstruimte, die maar liefst één derde van de bewoonbare oppervlakte omvat, heeft samen met de rijke interieurafwerking eenzelfde doel, met name de bezoeker imponeren. Het gesloten karakter van de achterzijde van de woning, waarbij elk venster is ingevuld met glas-in-loodramen die de privacy garanderen, staat in contrast met de openheid van de voorgevel die met grote vensters precies de omgeving naar binnen probeert te halen. De grote ramen aan de straatzijde, gericht naar het imposante stadsgroen van het Citadelpark, en voorheen ook de Plantentuin, benadrukken het luxueuze karakter van de woning op deze prestigieuze locatie. In het dynamische grondplan, waarbij Van Hamme de opbouw van het klassieke enkelhuis verliet, combineerde hij de typische componenten van een vroeg 20ste-eeuws burgerhuis op een vernieuwende wijze, waarbij de representatieve vertrekken en dienstruimtes ingenieus in elkaar zijn ingepast, zonder daarbij de herkenbaarheid als vroeg 20ste-eeuws stedelijk burgerhuis met tuin te verliezen. Het pand in de Krijgslaan is representatief voor de stijlelementen, het materiaalgebruik en de decoratieve en technische vernieuwingen in de burgerlijke woningbouw aan het einde van de belle époque. De gekleurde baksteen, het sierlijk smeedwerk, de muurbetegeling, het houtsnijwerk, het stucwerk, de mozaïek- en terrazzovloeren en de glas-in-loodramen, maar ook de glazen bouwstenen en sierlijke verwarmingselementen zijn uitermate herkenbaar voor deze periode. De kwaliteitsvolle materiaalkeuze en het vakmanschap waarmee deze interieurafwerking werd gerealiseerd, zijn uitzonderlijk, zeker voor een realisatie tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het feit dat dit burgerhuis zijn authentieke context in een nog steeds voornamelijk residentiële wijk aan het Citadelpark grotendeels heeft behouden, draagt bij tot de herkenbaarheid en representativiteit;

Overwegende dat Woning De Keukelaere-Brico als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De artistieke waarde van de Woning De Keukelaere-Brico wordt gevormd door de bijzonder hoogwaardige afwerking van zowel het exterieur als het interieur. Dit verleent aan het geheel een zeer hoge ensemblewaarde. Tegelijk is het contrast tussen de beheerste en verzorgd uitgewerkte voorgevel en het rijke interieur opvallend. De representatieve ruimtes van de woning zijn opgeluisterd met talrijke glas-in-loodramen, een indrukwekkende mozaïekvloer, parketvloeren, lambriseringen, stucwerk, fijn schrijnwerk, vast meubilair met verzorgd houtsnijwerk, behangpapier en beschilderde panelen. De dienstvertrekken zijn eveneens voorzien van een verzorgde afwerking in veelkleurige wandbetegeling en schrijnwerk met glas-in-loodramen. De interieurafwerking wordt soms toegeschreven aan de befaamde architect en meubelmaker Albert Van Huffel (1877-1935), maar kan ook het werk zijn van Ernest Van Hamme, die als schrijnwerker eveneens over de geschikte kennis en ervaring beschikte. Het opvallende overwicht van houtsnijwerk in de interieurafwerking kan hiervoor een aanwijzing zijn. De Woning De Keukelaere-Brico is een belangrijk ensemble van interieurkunst en decoratieve kunsten uit de vroege 20ste eeuw. De woning is een uitzonderlijk goed bewaard burgerhuis met een kwalitatief zeer hoogstaande interieurafwerking, opgevat als een totaal kunstwerk in zowel art-nouveau- als proto-art-decostijl met verwijzingen naar de Wiener Secession. Sinds de bouw in 1916 gebeurden nauwelijks aanpassingen aan het exterieur en interieur,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Woning De Keukelaere-Brico, burgerhuis met tuin, Krijgslaan 4 in Gent, bekend ten kadaster: Gent 8ste afdeling, sectie H, perceelnummer 1E24.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historisch;
- 2° architecturaal;
- 3° artistiek.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Exterieur algemeen:

De Woning De Keukelaere-Brico is een rijwoning ingeplant op een rechthoekig perceel met aan de achterzijde een kleine koer en tuin. Het onderkelderde burgerhuis bestaat uit drie bouwlagen en twee traveeën onder een plat dak. Aan de tuinzijde is een achterbouw van twee bouwlagen, eveneens onder plat dak. De restruimte van het perceel wordt ingevuld door een kleine koer en tuin. De koer bevindt zich naast de achterbouw. Achterin, over de volledige breedte van het perceel, bevindt zich de kleine tuin.

Voorgevel:

De zeven en een halve meter brede voorgevel heeft een onderbouw in beschilderde natuursteen en een gevelparement in okerkleurige baksteen voor de verdiepingen. De eerste verdieping wordt gemarkeerd door een nagenoeg gevelbrede trapezoidale erkeruitbouw met bekronend balkon. De gevel wordt horizontaal belijnd door geprofileerde banden in beschilderde natuursteen die de verdiepingen markeren. Bovenaan sluit een kroonlijst met bekronende balustrade de gevel af.

De gelijkvloerse verdieping is uitgevoerd in natuursteen boven een lage plint in blauwe hardsteen en is doorbroken door twee getoogde muuropeningen met afgeronde dorpels in blauwe hardsteen. Rechts van de deur is een voetschraper en wateraansluiting bewaard. Links bevindt zich een breed venster met bewaard houten schrijnwerk. De tussendorpel van het achtdelig raam imiteert de boog van de vensteropening. Het venster is onderaan aan de binnenzijde voorzien van een decoratief uitgewerkt houten voorzetstuk met centraal sierelement met plantenmotief. Rechts bevindt zich de getoogde toegangsdeur, een paneeldeur met vijfdelig deurvenster met gekleurd glas en centraal voorzien van smeedwerk. De zij- en bovenlichten zijn ingevuld met glas-in-loodramen met voorstelling van appelsienenbomen. Centraal in het bovenlicht is een opgaande zon afgebeeld (de deur is gericht naar het oosten). De eerste verdieping wordt gemarkeerd door een nagenoeg gevelbrede trapezoidale erkeruitbouw die wordt geflankeerd door twee smalle stroken okerkleurig bakstenen metselwerk. De borstwering van de erker heeft een gelijkaardige afwerking als de gelijkvloerse verdieping. Rondom zijn decoratieve metalen bloembakhouders aangebracht (mogelijk een latere toevoeging). De drie centrale ramen en de twee zijlichten zijn alle identiek qua afmeting en uitwerking. Elk raam is een guillotineraam met vast

bovenlicht voorzien van identieke glas-in-loodpanelen met gestileerde florale motieven in proto-art deco-vormgeving. De erker wordt afgewerkt met een overkragende houten kroonlijst op subtiele consoles in het verlengde van de tussenstijlen van de vensters. De erker wordt bekroond door een balustrade met sierlijk zwart geschilderd smeedijzeren hekwerk met vergulde accenten. De vormgeving ontleent elementen aan de neorococo en de art nouveau. De tweede verdieping heeft een gevelparement in okerkleurige baksteen en is voorzien van twee identieke vensterdeuren, elk geflankeerd door twee smalle zijlichten, gescheiden door tussenstijlen in natuursteen of beton. Zowel de tussenstijlen als het metselwerk zijn afgewerkt met een verdiepte sponning. Zowel de vensterdeuren als de zijlichten zijn voorzien van bovenlichten. De zijlichten hebben dorpels in blauwe hardsteen. Hieronder zijn twee verluchttingsroosters bewaard. Bovenaan bevindt zich een overkragende geprofileerde houten kroonlijst met tandlijst, klossen en twee gecanneleerde consoles. De gevel wordt boven de kroonlijst verlengd in een driedelig hoofgestel bestaande uit beschilderde balusters tussen kleine bakstenen pilasters, centraal voorzien van een geprofileerde deksteen.

Achtergevel:

De achtergevels van zowel het hoofdvolume als de achterbouw zijn bepleisterd en voorzien van subtiele imitatievoegen. De eerste verdieping van de achterbouw is licht overkragend ten opzichte van de gelijkvloerse verdieping (de keuken), waardoor deze wordt ondersteund door een metalen kolom en een metalen console met klinknagels. Gezien het hoogteverschil van het straatniveau met de tuin is aan de achterzijde van de achterbouw een balkon gecreëerd dat uitgaat op de keuken. Het balkon en het aansluitend metalen trapje naar de tuin zijn afgesloten met een eenvoudige metalen balustrade. Via hetzelfde balkon heeft men toegang tot het buitentoilet voor personeel, ingewerkt in een nis in de noordwestelijke hoek van de keuken. De getoogde toiletdeur heeft een houten paneeldeur met vast tweeledig bovenlicht. Erboven bevindt zich een verluchttingsrooster.

De ramen van de keuken bewaren hun oorspronkelijke houten rolluiken en rolluikkasten. Alle vensters hebben arduinen dorpels.

Interieur algemeen:

Het oorspronkelijke interieur van het burgerhuis bleef zo goed als integraal bewaard. De woning bestaat uit een hoofdvolume van drie bouwlagen en een smallere achterbouw die twee bouwlagen telt. Op de gelijkvloerse verdieping bevinden zich in het hoofdvolume de kleine inkomhal, de grote ontvangstruimte met monumentale traphal, en de traphal van de diensttrap. In de achterbouw is de keuken ondergebracht. De eerste verdieping van het hoofdvolume is haast volledig ingenomen door de eetkamer (met dienkamer en mezzanineverdieping) en de traphallen van zowel de monumentale trap als van de diensttrap. Op de eerste verdieping van de achterbouw bevindt zich nog één kamer met aansluitende badkamer. De tweede verdieping van het hoofdvolume bestaat uit drie aaneensluitende kamers en het volume van de diensttrap.

Gelijkvloerse verdieping – Inkomhal:

Men betreedt de woning langs een kleine inkomhal. De getoogde toegangsdeur is een paneeldeur met vijfdelig deurvenster met gekleurd glas en centraal voorzien van smeedwerk. De zij- en bovenlichten zijn ingevuld met glas-in-loodramen met voorstelling van appelsienbomen. Centraal in het bovenlicht is een opgaande zon afgebeeld (de deur is gericht naar het oosten). De ruimte is voorzien van een hoge houten lambrisering met een in een alkoof ingewerkte zitbank tussen twee hoekkasten met opengewerkte bovenstukken. De kasten zijn voorzien van houtsnijwerk in planten- en zandlopermotieven en bewaren hun oorspronkelijk koperen hang- en sluitwerk met balustervormige handgrepen. Boven de zitbank is een decoratief paneel, beschilderd met motieven ontleend aan de Wiener Secession. Tegenover de zitbank is een sierlijke koperen paraplu in de muur verwerkt, met een achterwand in rode marmer, identiek aan de marmeren vloer van deze ruimte. De zone boven de lambrisering bestaat uit blauwe beschilderde panelen met centraal een herhalend motief

met druiventrossen. Het plafond is afgewerkt met een centraal paneel van bloemmotieven (madelief) in reliëf met vergulde accenten. Tegenover de voordeur bevindt zich een dubbele deur, haast volledig beglaasd met glas-in-loodramen. Beide deuren zijn voorzien van een centraal klokvormig tafereel met plantenmotieven, bloemen en een vogel. De omringende kleurloze delen zijn uitgevoerd in gehamerd en ondoorzichtig glas. De deuren bewaren hun oorspronkelijk koperen hang- en sluitwerk.

Gelijkvloerse verdieping – Ontvangstruimte:

De kleine inkomhal (op het bouwplan aangeduid als "*Porche d'attente*") geeft uit op een grote T-vormige ontvangstruimte die de volledige breedte van het perceel benut. Vanuit deze centrale ruimte heeft men via de monumentale trap toegang tot de eerste verdieping. Een deur onder deze trap geeft enkele treden lager uit op de koer en aansluitende tuin. Aan het grote venster aan de straatzijde is een verhoog met twee ingebouwde zitbanken en (vitrine)kasten. Centraal in de woning is een diensttrap die alle verdiepingen bedient. Deze traphal is gelokaliseerd naast de monumentale trap, maar is niet zichtbaar vanuit de grote ontvangstruimte. Men bereikt de traphal via een deur tegenover de kleine inkomhal. Achter de traphal bevindt zich de keuken.

De ontvangstruimte is afgewerkt met een indrukwekkende mozaïekvloer. De witte vloer heeft langs de muren een omlopende band in oker en zwarte mozaïektegels die omwonden is met sierlijke bloemenranken in een voor de art nouveau typerende zweepslagvormgeving. De muren van de ontvangstruimte zijn volledig bekleed met een kamerhoge lambrisering. De geprofileerde houten panelen zijn bovenaan afgewerkt met een doorlopende geprofileerde lijst met inlegwerk in een donkere houtsoort. Hierboven zijn vierkante houten panelen met centraal een gestileerd bloemmotief gevat in een vierkant. Ter hoogte van de traphal heeft de lambrisering een andere detaillering, bestaande uit vierkante panelen met centraal een ingelegd kleiner vierkant in een donkere houtsoort. Het cassetteplafond is verzorgd uitgewerkt. Tegen de noordelijke wand, tussen de deur naar de inkomhal en de traphal van de diensttrap, is een halfronde kast met spiegel ingewerkt in de lambrisering. De kast heeft een zwart geaderd wit marmeren blad. De accoladevormige bovenrand van de spiegel is gedecoreerd met houtsnijwerk met druiventrossen en -ranken. Aan beide zijden van de spiegel bevindt zich een kleine klokvormige wandverlichting in metaal (vermoedelijk koper).

Op het verhoog zijn twee vaste zitbanken geplaatst, dwars op de voorgevel. De zitbanken zijn ingewerkt in de lambrisering en gaan aan de zijde van de trap over in een laag kastje met daarboven een vitrinekastje met sierlijke ovale roedeverdelingen en koperen handgrepen. Aansluitend een kwartholle balustrade, opengewerkt met bloemmotieven in houtsnijwerk. Boven de zitbank is er een ondiepe nis met balustervormige zuiltjes. De zitbank heeft een bekleding in purperkleurige stof (vermoedelijk zijdedamast) met bloemmotieven (mogelijk vernieuwd). De venster heeft aan de binnenzijde een dorpel in zwart geaderde witte marmer. Langs de onderzijde is een decoratief uitgewerkt houten voorzetstuk met centraal sierelement met plantenmotief. In de bovenhoeken van het venster zijn hoekstukken (zwikken) aangebracht in de vorm van een druivenrank met trossen, opengewerkt in houtsnijwerk.

Ter hoogte van de overgang naar de monumentale traphal wordt de houten paneelversiering doorgetrokken naar de moerbalk. Hier bevinden zich twee originele houten verlichtingselementen. Het betreft een omgekeerde kandelaarvorm met drie klokvormige lampenkappen (vermoedelijk in koper). In de traphal bevindt zich een vestiaire, die zich oorspronkelijk vermoedelijk niet op deze locatie, maar mogelijk in de traphal van de diensttrap bevond, zoals aangegeven op het bouwplan. Deze vestiaire bestaat uit een rechthoekig meubel met zijpanelen, onderbroken door een baluster, en bovenaan horizontaal verbonden door twee koperen staven met haken. Centraal in het meubel is een laag kastje met wit marmeren blad en spiegel, met aan beide zijden een gebogen koperen buis voor wandelstokken en paraplu's. Onder het tweede bordes van de monumentale trap bevindt zich een grote vensterdeur met twee flankerende zijlichten. Ze zijn alle drie voorzien van glas-in-

loodramen met geometrische motieven in voornamelijk wit en purper (reliëf)glas. Het koperen hang- en sluitwerk is bewaard, met decoratieve gelobde sleutelplaat. Links van deze tuindeur is er een deur naar het gastentoilet. Deze paneeldeur heeft een klein bovenlicht met glas-in-loodraam met gekleurd en gehamerd glas met veelkleurige voorstelling van (vermoedelijk) twee fruitschalen. Het toilet is een trapeziumvormige ruimte, volledig betegeld in witte rechthoekige geglazuurde tegels (wanden en plafond) met onderaan een plint in groene geglazuurde tegels, en bovenaan een smalle boord in oranje tegels. Deze betegeling komt deels overeen met deze in de keuken en traphal van diensttrap, met name de groene plint en de smalle oranje boord bovenaan. Er is een klein venster dat uitgeeft op de koer.

De bordestrap leidt naar het salon op de verdieping en is centraal en ter hoogte van het eerste bordes voorzien van houten leuning die beide uitkomen in twee identieke trappalen met de voorstelling van een gestileerde bloem in houtsnijwerk. De leuning is uitgewerkt met golvende spijlen met druiventrossen in houtsnijwerk op de hoeken. Ter hoogte van het tweede bordes is er een groot drieledig venster, met glas-in-loodramen in dezelfde kleuren en vormgeving als de vensterdeur naar de koer, die er net onder ligt. Het betreft eveneens een groot centraal raam met twee flankerende zijlichten, voorzien van glas-in-loodramen met geometrische motieven en gestileerde bloemmotieven in veelkleurig (centraal) en voornamelijk wit en purper (reliëf)glas. Centraal bevindt zich een ovaal medaillon met voorstelling van een gestileerd bloemenboekje. De vensterbank is zwart geaderde witte marmer en het koperen hang- en sluitwerk bleef bewaard. De wanden van de traphal zijn op de tweede verdieping, boven de houten lambrisering van de gelijkvloerse verdieping, gestoffeerd met een bruin-okerkleurig behangpapier met herhalend bladmotief. De plafondafwerking bestaat uit panelen met een herhalend geometrisch motief in reliëf. Het koperen verlichtingselement in de traphal heeft een omgekeerde kandelaarvorm met twee klokvormige glazen okerkleurige lampenkappen.

Gelijkvloerse verdieping – Traphal met diensttrap:

De traphal met diensttrap scheidt de ontvangstruimte van de keuken. Deze traphal is toegankelijk vanuit de ontvangstruimte via een houten paneeldeur met getoogd bovenlicht, ingevuld met glas-in-loodraam met voorstelling van een taart op een taartschotel. Dit glasraam, uitgevoerd in gekleurd en gehamerd glas, verwijst naar de achterliggende keukenfunctie. De diensttrap is uitgevoerd in beton, met metalen verstevigingen op de treden. De sobere maar elegante leuning loopt door tot op de tweede verdieping en is uitgevoerd in metaal met een houten handgreep. De vormgeving is functioneel, maar verzorgd. De wanden van deze ruimte zijn afgewerkt met een hoge betegelde lambrisering. De vierkante witte en oranje tegels in dambordpatroon hebben afgeschuinde hoeken omwille van de kleinere groene tegels met kruismotief die tussen de tegels zijn ingelegd. Onderaan is er een plint van drie tegels hoog bestaande uit groene geglazuurde tegels met geprofileerde bovenrand, daarboven een rij rechthoekige witte tegels en vervolgens een smalle groene parellijst. Bovenaan de betegeling is er opnieuw een smalle groene parellijst, een rij witte rechthoekige tegels en een groene sterk geprononceerde parellijst. De zone boven de betegelde lambrisering is vlak bepleisterd en beschilderd. In het plafond van de traphal, zijnde de vloer van de overloop van de eerste verdieping, zijn glazen bouwstenen ingewerkt (met een houten omlijsting) om licht tot op de gelijkvloerse verdieping te laten binnendringen.

Gelijkvloerse verdieping – Keuken:

De keuken is gesitueerd in de achterbouw in het verlengde van de traphal van de diensttrap. Deze ruimte is aan de zijde van de koer (ten zuiden) en de tuin (ten westen) voorzien van vensteropeningen. Tegen de noordelijke wand is een schouwmantel bewaard, waar zich oorspronkelijk het fornuis bevond. Aan de oostelijke wand is achtereenvolgens een doorgang naar de traphal, de keukenlift, de deur naar de kelder en een smalle deur van een bezemkast. De deur naar de kelder is voorzien van een drieledig bovenlicht en groot deurvenster met doorschijnend gehamerd glas. De deur van de bezemkast heeft een identiek bovenlicht. De ruimte heeft een betegelde lambrisering identiek aan deze in de traphal. De zone boven deze

lambrisering is, in tegenstelling tot de traphal, eveneens voorzien van een betegeling. Er werden vierkante witte geglaazuurde tegels gebruikt, eveneens met afgeschuinde hoeken door toevoeging van de kleine groene tegels met kruismotief. Aan het plafond is de wandbetegeling afgewerkt met een dunne boord in oranje tegels met daarboven een rij rechthoekige witte tegels (identiek aan de bovenrand van de betegeling in het gastentoilet). De betegeling is doorgetrokken over de schouwmantel en is uitgevoerd in donker oranje en groene tegels. De schouwvallen zijn bovenaan afgewerkt met eenvoudige gecanneleerde consoles in witte natuursteen. De schouwbank komt overeen met de bovenrand van de betegelde lambrisering. De keuken is een zeer lichtrijke ruimte. Aan de zijde van de koer is er een groot venster, geflankeerd door twee kleinere vensters, alle met kleinere roedevertelingen. Deze ramen kunnen niet worden geopend en aan de buitenzijde zijn de houten rolluikkasten en rolluiken nog bewaard. Het is niet duidelijk of deze ramen oorspronkelijk met glas-in-lood waren ingevuld. Aan de zijde van de tuin is er een kamerhoge dubbele beglaasde vensterdeur met tweeledig vast bovenlicht bewaard. De zes ramen in de deur (twee per deurvleugel en twee voor het bovenlicht) zijn ingevuld met nagenoeg identieke glas-in-loodramen met art-nouveaulijnvoering die een veelkleurige bloem voorstellen. Alle ramen en deuren bewaren hun hang- en sluitwerk (metaal en koper). Aan de buitenzijde zijn de houten rolluikkast en het rolluik nog bewaard. De oorspronkelijke pomp, de wasbak met lavabomeubel, het verwarmingselement en de lichtschakelaars en stopcontacten in bakeliet zijn eveneens bewaard.

Eerste verdieping – Eetkamer:

De eetkamer op de eerste verdieping is een imposante ruimte waarbij men vanuit de erker een rechtstreeks zicht heeft op de grote vijver van het Citadelpark. Deze ruimte is te bereiken vanuit de ontvangstruimte via de monumentale trap, als ook via de dienstrap. De zeer hoge kamer is opgebouwd rondom de kachel. Aansluitend is er de erker aan de straatzijde, twee treden hoger. Van hieruit geeft een steektrap toegang tot de mezzanineverdieping, die zich boven de traphal en de servieskamer bevindt. De aanwezigheid van buffetkasten, warmhoudkasten boven de kachel en de nabijheid van de keukenlift wijzen op de functie als eetkamer. De ruimte onder de trap naar de mezzanine deed vermoedelijk dienst als dienkamer of *office*. De functie van de ruimte op de mezzanine is minder duidelijk af te leiden. Mogelijk ging het om een klein privé salon, een rookkamer (*fumoir*) of muziekkamer.

De eetkamer heeft een houten parketvloer met visgraatmotief. De wanden zijn afgewerkt met een houten lambrisering met dezelfde opbouw als de lambrisering van de ontvangstruimte, maar met een andere uitwerking. De omlappende kroonlijst is hier uitgewerkt met plantenmotieven in houtsnijwerk. De panelen boven de kroonlijst zijn eenvoudiger, zonder inlegwerk. Boven de lambrisering is een zone met rijk gedecoreerd behangpapier bestaande uit goudkleurige bladmotieven tegen een dieprode achtergrond. Het plafond is gelijkaardig afgewerkt als dat van de grote ontvangstruimte, namelijk een stucplafond met subtiele rechthoekige onderverdelingen. De moerbalken zijn eveneens afgewerkt met stucwerk.

De centrale buiskachel is nog steeds in gebruik en is afgeschermd door een deels opengewerkte koperen haardplaat met klokvormige bloemmotieven. Dit element is ingewerkt in een licht gebogen schouwmantel in geaderde groene marmer, met bovenaan een warmkast voor servies afgesloten met houten deurtjes met glas-in-lood. De marmeren schouwmantel is op haar beurt ingewerkt in een wandmeubel dat naadloos overgaat in de lambrisering. Dit meubel bestaat uit een centrale spiegel boven de schouwmantel, geflankeerd door twee vaste vitrinekasten (met deuren met geslepen glas) die bovenaan zijn opengewerkt met een omlijsting van druivenranken in houtsnijwerk. Het koperen hang- en sluitwerk is bewaard.

Aan de westelijke zijwand van het salon bevinden zich de dubbele deur naar de monumentale trap, een in de lambrisering ingewerkte spiegel en de deur naar de traphal met dienstrap. Beide deuren zijn volledig beglaasd en voorzien van geslepen glas tussen kleine

roedeverdeling. Het originele koperen hang- en sluitwerk bleef bewaard, inclusief sleutelplaat met lobmotief zoals op het gelijkvloers.

De trapeziumvormige erker is bereikbaar via twee treden, aan de zijkanten afgesloten door een balustrade. Tegen het plafond markeren twee voluutvormige houten consoles deze ruimte. De vijf identieke guillotinevensters zijn elk opgedeeld in twee gelijke delen. Het onderste bewegende deel is beglaasd met doorzichtig glas, terwijl het bovenlicht voorzien is van glas-in-loodramen met geometrische motieven en gestileerde bloemen in proto-art deco-vormgeving. Het koperen hang- en sluitwerk, als ook de vensterbanken in zwart geaderde witte marmer zijn bewaard. De lage lambrisering onder deze vensters is iets rijker uitgewerkt met balustervormige pilasters en is voorzien van twee grote gietijzeren verwarmingselementen met art nouveau-vormgeving.

Onder de trap naar de mezzanineverdieping bevindt zich een dienstruimte met vaste buffetkasten (de dienstkeuken of *office*). De ruimte is deels afgesloten met beglaasde panelen voorzien van ramen met een geometrische opdeling in glas-in-lood en gehamerd glas. De centrale opening naar deze ruimte wordt gemarkeerd door twee identieke houten hoekconsoles in de vorm van een zeepaardje of zwanenhals met bloemen, die elk uitmonden in een klokvormig lampenkapje. Centraal tegenover deze doorgang bevindt zich een buffetkast. Het meubel is symmetrisch opgebouwd rond een centraal gebogen ladekast met bovenaan een open vitrine met een opengewerkte omlijsting van klokvormige bloemen in houtsnijwerk. Dit element wordt geflankeerd door twee beglaasde vitrinekasten met elk twee deuren. Het koperen hang- en sluitwerk is bewaard. De wanden van deze ruimte zijn afgewerkt met houten panelen met hoefijzervormige omlijstingen, ingevuld met kleurrijk behangpapier met bloemmotieven en vogels. Aan de westelijke zijde brengt een groot glas-in-loodraam licht binnen via de traphal. Het drieledige raam heeft een sterk geometrische vormgeving, voornamelijk met ovale motieven. Het kleurenpalet bestaat hoofdzakelijk uit blauw en purper. Het plafond van deze ruimte is afwerkt met vierkante panelen, beschilderd met veelkleurige bloemen- en plantenmotieven.

Eerste verdieping – Mezzanine:

Tegen de zuidelijke zijwand loopt een steektrap naar de mezzanineverdieping die zich boven de dienstruimte en de traphal bevindt. De houten balustrade van de trap loopt door op de mezzanine en bestaat uit een zich herhalend motief in houtsnijwerk van een achthoek met daarin krulvormen en klokvormige bloemen, gelijkaardig aan het motief van de koperen haardplaat. De trappaal is uitgewerkt met een verdiepte schacht en een afgeronde bekroning met bloemen- en plantenmotieven in houtsnijwerk.

De wanden van de mezzanine zijn afgewerkt met een lambrisering met zeer fijne detaillering. De verticale panelen zijn licht gebogen en gescheiden door een profilering met bovenaan een bladmotief met inlegwerk. Een fijne kroonlijst met parellijst met inlegwerk sluit de lambrisering af. Hierboven bevindt zich nog een smalle geschilderde band met kleurrijke planten- en ster-motieven. Aan de achterzijde (westelijke wand) is er een drieledig venster, met glas-in-loodramen in dezelfde kleuren en vormgeving als de twee onderliggende ramen (dat van de traphal en dat van de vensterdeur naar de koer). Het betreft eveneens een groot centraal raam met twee flankerende zijlichten, voorzien van glas-in-loodramen met geometrische motieven en gestileerde bloemen in veelkleurig (reliëf)glas. Centraal is een rechthoekig vak aanwezig met veelkleurige gestileerde bloemen. De vensterbank in zwart geaderde witte marmer en het koperen hang- en sluitwerk zijn bewaard. In de twee hoeken van deze ruimte, tegen de achtergevel, zijn afgeronde hoekkasten in de lambrisering ingewerkt. Elke kast heeft twee licht gebogen deuren en bovenaan een open vitrine. Vermoedelijk is de oorspronkelijke parketvloer bewaard onder de huidige vloerafwerking in vast tapijt.

Eerste verdieping – Gang diensttrap:

De betonnen diensttrap bedient alle verdiepingen van de woning en heeft een doorlopende leuning. De vloer van de gang op de eerste verdieping is uitgewerkt in een combinatie van mozaïek en terrazzo. Op de overloop zijn glasdallen in de vloer ingewerkt om licht tot op de gelijkvloerse verdieping te laten doordringen. Van hieruit heeft men toegang tot de kamer op de eerste verdieping en de keukenlift.

Eerste verdieping – Kamer:

Boven de keuken, op de eerste verdieping van de achterbouw, bevindt zich één kamer met aansluitende badkamer. Op de scheiding tussen beide ruimtes bleef een geprofileerde stucwerkomlijsting bewaard. In het slaapgedeelte zijn de muren op manhoogte voorzien van een omlopende profilering in stucwerk. Aan de zuidelijke zijde (uitgevend op de koer) is een groot zesdelig houten raam. Onder dit raam bevindt zich een origineel gietijzeren verwarmingselement. In de badkamer is aan de tuinzijde (westelijke wand) een zesdelig houten raam, ingevuld met indrukwekkende veelkleurige glas-in-loodramen met planten- en bloemmotieven. Er wordt een waterpartij met waterplanten afgebeeld tegen een achtergrond van een berglandschap met wolken. De badkamer is voorzien van een betegelde plint in geglaazuurde wandtegels waarbij rechthoekige okerkleurige tegels worden afgewisseld in een dambordpatroon met vierkante groene tegels met art nouveau-getinte decoratie in reliëf. De oorspronkelijke terrazzovloer bleef eveneens bewaard.

Tweede verdieping:

Gezien de hoge eerste verdieping is de diensttrap naar de tweede verdieping nog één strek langer dan de twee verdiepingen eronder. Op de laatste bordes heeft men via een houten deur toegang tot een klein traptorentje dat tegen de westzijde van het trappenhuis is aangebouwd. Via dit traptorentje kan het platte dak van het hoofdvolume worden bereikt. De wanden van de traphal en de overloop zijn vlak bepleisterd, net zoals de verdiepingen eronder. De traphal wordt bovenaan verlicht door een groot negendelig houten raam (in de zuidelijke wand) dat uitgaat op het dakterras.

Op de tweede verdieping zijn er drie kamers. Deze kamers bevinden zich boven het hoofdvolume, aangezien de achterbouw slechts twee bouwlagen telt. Aan de straatzijde zijn er twee kamers die uitgeven op het balkon boven de erker van de voorgevel. Via de gang bereikt men de meest noordelijke van deze twee kamers, die verbonden is met de aansluitende zuidelijke kamer. Via deze kamer heeft men via twee deuren toegang tot een ruimte die ingericht is als badkamer. De meest noordelijke van deze twee deuren is vermoedelijk een latere toevoeging. Er is eveneens een rechtstreekse toegang tot de badkamer vanaf de gang, bestaande uit een dubbele houten vleugel deur. Deze badkamer geeft op haar beurt uit op een terras, dat zich boven de mezzanineverdieping bevindt. Dit terras is via een buitentrapp verbonden met een groter lager gelegen terras op het plat dak van de achterbouw. Aan de straatzijde bewaren de twee identieke vensterdeuren met zijlichten hun oorspronkelijk metalen hang- en sluitwerk. De houten vloeren en deuromlijstingen (identiek aan deze in de keuken en traphal) zijn bewaard. De dubbele venster deur die uitgaat op het terras is voorzien van glas-in-loodramen met veelkleurige bloemmotieven in art nouveau-vormgeving.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° het woonhuis De Keukelaere-Brico met vast meubilair vormt een ensemble. Elke beheersdaad moet de erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Nieuwe ingrepen en wijzigingen in het gebruik van de woning vereisen een geïntegreerde aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht van het gebouw niet wordt overschreden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen;

- 3° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en afwerking;
- 4° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid als burgerhuis, met behoud van de bestaande ruimteverdeling en de waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het schrijnwerk en de beglazing;
- 5° de ruimtes op de tweede verdieping werden vermoedelijk aangepast aan de huidige functie als gastenkamer. De interieurafwerking op deze verdieping is minder rijk uitgewerkt dan op de onderliggende verdiepingen, waardoor hier meer ruimte is voor nieuwe invullingen, mits zij geen negatieve invloed hebben op de erfgoedkenmerken en -elementen van de woning.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. §1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 3° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden.

§2. Voor de volgende handelingen aan het interieur van het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;

- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 6° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 7° het plaatsen, verwijderen of wijzigen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 17 JULI 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS